

Рівненський державний гуманітарний університет  
Кафедра дошкільної педагогіки і психології та спеціальної  
освіти імені проф. Т. І. Поніманської

**Методичні рекомендації до  
практичних та лабораторних занять  
і виконання завдань для самостійної  
роботи з дисципліни  
«Сучасні методики раннього  
навчання дітей грамоти»**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти  
спеціальності 012 Дошкільна освіта  
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка  
(освітні програми «Дошкільна освіта, спеціальна освіта  
(логопедія)», «Дошкільна освіта, психологія»)

**Укладач – канд. філол. наук, доцент Шостак О. О.**

Рівне  
РДГУ  
2026

**УДК 373.2.016:81(072)**

**М 54**

*Рекомендовано до друку кафедрою дошкільної педагогіки і психології  
та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської  
(протокол № 7 від 09 червня 2026 р.)*

*і навчально-методичною комісією педагогічного факультету  
(протокол № 5 від 16 червня 2026 р.)*

*Рівненського державного гуманітарного університету*

**Рецензенти:**

**Федорова Наталія Володимирівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

**Антончук Олександр Михайлович** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри стилістики та культури української мови Рівненського державного гуманітарного університету.

**М 54**

Методичні рекомендації до практичних занять і виконання завдань для самостійної роботи з дисципліни «Сучасні методики раннього навчання дітей грамоти»: для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка (освітні програми «Дошкільна освіта, спеціальна освіта (логопедія)», «Дошкільна освіта, психологія») / уклад. :О. О. Шостак. Рівне : РДГУ, 2026. 51 с.

**УДК 373.2.016:81(072)**

Методичні рекомендації – частина навчально-методичного забезпечення дисципліни «Сучасні методики раннього навчання дітей грамоти», що входить до навчальних планів підготовки бакалавра за спеціальністю 012 Дошкільна освіта (освітні програми «Дошкільна освіта, спеціальна освіта (логопедія)», «Дошкільна освіта, психологія»). У методичних рекомендаціях представлено загальні вказівки щодо підготовки до практичних занять і виконання завдань для самостійної роботи. Подано плани практичних і лабораторних занять, тести для модульного контролю, питання для підготовки до підсумкового контролю і список рекомендованої літератури.

© О. О. Шостак, 2026 р.

## ЗМІСТ

|                                                                                                                     |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Передмова.....                                                                                                      | 4  |
| Загальні вказівки з підготовки до практичних і лабораторних занять і виконання завдань для самостійної роботи.....  | 6  |
| Плани практичних та лабораторних занять і методичні рекомендації щодо виконання завдань для самостійної роботи..... | 7  |
| Тести для модульного контролю.....                                                                                  | 26 |
| Питання для підготовки до підсумкового контролю.....                                                                | 39 |
| Рекомендована література.....                                                                                       | 41 |
| Тезаурус.....                                                                                                       | 44 |

## ПЕРЕДМОВА

«Сучасні методики раннього навчання дітей грамоти» – вибіркова дисципліна освітніх програм першого (бакалаврського) рівня «Дошкільна освіта, спеціальна освіта (логопедія)», «Дошкільна освіта, психологія» за спеціальністю 012 Дошкільна освіта.

Вона надзвичайно актуальна для майбутніх вихователів, оскільки в умовах сучасної дошкільної освіти існує потреба у створенні умов для раннього розвитку мовленнєвих умінь і навичок дітей, що є основою для успішного навчання в школі та гармонійного розвитку дитини.

Мета навчальної дисципліни – формування у майбутніх вихователів компетентностей у сфері навчання дітей грамоти, розвиток навичок використання сучасних методик, інноваційних підходів і технологій до ефективної організації процесу навчання та розвитку мовлення дошкільників.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити з теоретичними засадами передумов для майбутнього читання та письма в дітей;

- озброїти технологіями навчання дітей дошкільного віку грамоти;

- навчити використовувати ефективні дидактичні матеріали та інтерактивні технології для формування в дітей базових навичок грамоти;

- розвивати вміння розробляти та впроваджувати індивідуалізовані педагогічні стратегії, орієнтовані на етапи розвитку дітей;

- сформувати вміння оцінювати рівень засвоєння дітьми елементів грамоти та коригувати освітній процес відповідно до потреб кожної дитини;

- спонукати до творчого підходу в навчанні елементів грамоти, впроваджуючи інноваційні методи та технології в педагогічну практику.

Опанування знаннями з курсу реалізується за допомогою основних організаційних форм навчання: лекцій, практичних і лабораторних занять, консультацій, самостійної роботи.

## **ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ТА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ І ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

1. Для підготовки до практичних та лабораторних занять і виконання завдань для самостійної роботи слід завести окремий зошит.

2. У зошиті необхідно зазначити тему і план заняття, виконати письмові завдання.

3. Для якісної підготовки до заняття обов'язково опрацювати матеріали лекції та інші джерела, передбачені темою заняття (підручники, методичні посібники, хрестоматії, журнальні статті).

4. Зошит для практичних та лабораторних робіт і виконання завдань для самостійної роботи повинен бути охайним та естетично оформленим.

# **ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ТА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

## **Змістовий модуль 1**

### **Наукові засади навчання дітей дошкільного віку грамоти**

#### **Тема 1. Теоретичні засади навчання дітей грамоти в дошкільному віці**

##### ***Практичне заняття № 1***

##### ***Теоретичні засади навчання дітей грамоти в дошкільному віці (2 год.)***

##### **Контрольні питання:**

###### ***I. Теоретична частина:***

1. Поняття грамоти у контексті дошкільної освіти.
2. Наукові засади навчання грамоти в дошкільному віці: психолінгвістичні, педагогічні, психологічні.
3. Вікові особливості засвоєння елементів грамоти.
4. Сензитивні періоди для формування навичок читання та письма.
5. Типові помилки та труднощі, що виникають у процесі навчання грамоти, шляхи їх подолання.

###### ***II. Завдання до практичного заняття:***

1. Дати відповіді (усно) на запитання:  
Яка відмінність поняття «грамота» від поняття «граматика»?  
Чому навчання грамоти є важливим у дошкільному віці?

Які основні педагогічні принципи мають бути враховані при навчанні грамоти? Наведіть конкретні приклади.

Проаналізуйте, як вікові особливості дітей дошкільного віку впливають на їх здатність до засвоєння грамоти?

Чому варто враховувати сензитивні періоди у процесі навчання дошкільників грамоти?

2. Робота в малих групах: студенти діляться на групи і розробляють мініпрезентацію щодо певного аспекту навчання грамоти (наприклад, роль мови в засвоєнні грамоти, вікові особливості засвоєння грамоти, психологічні засади навчання грамоти тощо).

3. Проаналізувати педагогічну ситуацію (кейс): відсутність інтересу до навчання грамоти. Запропонувати шлях вирішення цієї проблеми.

4. Ознайомитися з науковими джерелами та підготувати коротку анотацію (чи рецензію) на одну з робіт про навчання дошкільників грамоти.

### *III. Завдання для самостійної роботи:*

1. Довести, що навчання грамоти є складною аналітико-синтетичною діяльністю.

2. Навести з літератури приклади висловлювань видатних учених-педагогів про час початку навчання грамоти. Висловіть власне ставлення щодо випереджального навчання дошкільників читання й письма.

3. Скласти бібліографію наукових статей у періодичних фахових виданнях до теми: «Сучасні підходи до навчання дітей дошкільного віку грамоти».

## **Тема 2. Методичні засади навчання грамоти в контексті сучасної дошкільної освіти**

### ***Практичне заняття № 2*** ***Сучасні методики й технології навчання дітей дошкільного віку грамоти (2 год.)***

#### **Контрольні питання:**

##### *I. Теоретична частина:*

1. Основні принципи навчання дошкільників грамоті.
2. Сучасні методи навчання грамоти:
  - звуковий метод;
  - складо-буквений метод;
  - аналітико-синтетичний метод.
3. Методика формування в дошкільників фонематичного слуху, звукового аналізу та синтезу.
4. Сучасні підходи до підготовки до письма в дошкільному віці:
  - комплексний розвиток дрібної моторики;
  - формування графомоторних навичок;
  - розвиток мовлення та когнітивних функцій;
  - використання інтерактивних методів, мультимедійних засобів та наочних матеріалів.
5. Використання сучасних методів і технологій навчання грамоти:
  - інтерактивні, ігрові, мультимедійні підходи;
  - інтеграція навчання грамоти з іншими видами діяльності.
6. Сучасні технології навчання дітей грамоти:
  - методика Людмили Шелестової;
  - методика Ірини Товкач.

##### *II. Завдання до практичного заняття:*

1. Дати відповіді (усно) на запитання:

Які підходи до навчання грамоти дітей дошкільного віку є найбільш ефективними в різних умовах?

Як обрати підхід до навчання грамоти, враховуючи потреби та можливості дітей?

Які переваги та недоліки сучасних підходів до навчання грамоти в дошкільній освіті?

Які підходи до навчання грамоти найбільше відповідають сучасним викликам дошкільної освіти?

2. Запропонувати, як модернізувати методики ознайомлення дітей зі звуком, складом, словом, реченням за допомогою мультимедіа (наприклад, аудіозаписів, відео з візуалізацією, інтерактивних історій тощо).

3. Розробити квест, що включатиме кілька етапів, на яких діти виконуватимуть завдання, пов'язані з розпізнаванням звуків, складів, слів і складанням простих речень. Квест можна організувати як інтерактивну гру з підказками, які ведуть до наступного етапу. Завдання мають бути цікавими, з елементами пошуку, рухливими і творчими.

4. Перегляньте відео заняття, побудованого за методикою Л.Шелестової (<https://surl.li/welppb>). Проаналізуйте: етапи заняття; методи та прийоми, що використовуються. Складіть висновок про переваги та можливі труднощі впровадження методики.

### *III. Завдання для самостійної роботи:*

1. Самостійно підготувати кросворд (чайнворд, скандворд) до теми модуля.

2. Підготувати повідомлення на науково-методичний семінар за темою: «Сучасні технології навчання дітей грамоти».

3. Розробити комплект дидактичного матеріалу (ігри, ігрові вправи, схеми та ін.) для навчання дошкільників звукового аналізу слова.

**Практичне заняття № 3**  
**Сучасні підходи до підготовки дітей до оволодіння**  
**письма (2 год.)**

**Контрольні питання:**

*I. Теоретична частина:*

1. Психолого-фізіологічні особливості розвитку дрібної моторики у дітей дошкільного віку.
2. Етапи формування навичок письма.
3. Сучасні підходи та методи підготовки до письма:
  - розвиток дрібної моторики(ігри, вправи);
  - формування графічних навичок (штрихування, малювання, обведення);
  - використання інтерактивних ігрових методик (дидактичні ігри, цифрові інструменти);
  - застосування технологій М. Монтессорі, Л. Шелестової, методики В. Сухомлинського.
4. Використання вправ на розвиток дрібної моторики.

*II. Завдання до практичного заняття:*

1. Підготувати вправи для розвитку дрібної моторики рук із мовленнєвим супроводом та без нього. Підготуватися до їх проведення.
2. Розробити план сюжетного мінізаняття з підготовки руки дитини до письма.

*III. Завдання для самостійної роботи:*

1. Підготуватись до проведення вправ із використанням природних матеріалів (горіхів, каштанів, насіння рослин тощо).
2. Поділитись власним досвідом чи прикладом спостережень, як діти вчаться писати. Охарактеризувати ефективність різних підходів.

3. Вам надано опис умовної ситуації: Дитина дошкільного віку має труднощі з концентрацією уваги та розвитком дрібної моторики. Батьки хочуть допомогти, але не знають, як. Розробити практичні рекомендації для батьків, включаючи вправи та ігри.

4. Ознайомитися з описом методик М. Монтесорі, В. Сухомлинського, Л. Шелестової, І. Товкач та інших сучасних підходів. Порівняти їх за такими критеріями: Які навички розвивають? Для якого віку підходять? Практичні переваги та недоліки.

### ***Лабораторне заняття № 1***

#### ***Аналіз сучасних посібників для навчання дошкільників грамоти (2 год.)***

#### **Контрольні питання:**

##### *I. Теоретична частина:*

1. Сучасні посібники для навчання дошкільників грамоти (значення, вимоги до них, види, застосування).

##### *II. Завдання до лабораторного заняття:*

1. Дати відповіді на запитання (усно):

Чому якісні посібники є важливими для навчання грамоти дошкільників?

Які принципи слід враховувати при виборі посібника для навчання дітей грамоти?

Як потрібно адаптувати навчальні матеріали для дітей із різними рівнями мовленнєвого розвитку?

Чи можуть сучасні інтерактивні матеріали замінити традиційні книги? Які їх переваги та недоліки?

Як вихователю слід організовувати роботу з навчальними посібниками, щоб уникнути перенавантаження дітей?

2. Підготувати презентацію самостійно обраного посібника для навчання дітей грамоти. Оцінити його

(письмово) за критеріями якості. Які характеристики має для навчання дітей грамоти?

✓ *Відповідність віковим особливостям дітей.*

✓ *Методична доцільність:* чітка структура, логічна послідовність подачі матеріалу: від простих елементів до складніших; використання сучасних методик; наявність рекомендацій для вихователів чи батьків щодо організації занять.

✓ *Інтерактивність і залучення дитини* (ігровий характер завдань, активне залучення дитини до процесу навчання: пазли, розмальовки, завдання на логіку).

✓ *Візуальна привабливість і якість оформлення* (яскраві ілюстрації, зрозумілі зображення, відповідність тематиці, оптимальний розмір шрифту та зручний формат сторінок, використання кольорів, які не перевантажують зорову увагу дитини).

✓ *Змістова наповненість* (Відповідність матеріалу освітнім стандартам; наявність різноманітних видів завдань (розвиток мовлення, підготовка до письма, звукобуквенний аналіз); інтеграція знань: зв'язок із природознавством, соціальними навичками тощо).

✓ *Практичність і універсальність* (легкість використання для вихователів, батьків, дітей; універсальність для різних рівнів підготовки дітей).

✓ *Інноваційність* (використання сучасних технологій: інтерактивні посібники, QR-коди для додаткових завдань); залучення мультимедійних матеріалів для розширення навчального досвіду.

✓ *Етична і культурна відповідність* (матеріал має враховувати національні, етичні й моральні особливості; уникнення стереотипів і упереджень).

3. Розробити методичні рекомендації щодо використання посібника для навчання дітей грамоти. Обрати посібник, який проаналізували (див. завдання № 2),

створити методичні рекомендації для вихователів, щоб допомогти ефективно використовувати цей матеріал.

✓ Як краще використати посібник на практиці?

✓ Які види діяльності можна включити у заняття, щоб зацікавити дітей?

✓ Як адаптувати посібник для дітей із різними рівнями розвитку (врахувати інклюзивність)?

✓ Запропонувати ідеї для доповнення посібника (нові вправи, ігри, інтерактивні елементи або нові підходи до навчання).

### *III. Завдання для самостійної роботи:*

1. Розробити макет посібника (картки, плакати, альбоми) для ознайомлення дітей із буквами чи звуками).

2. Запропонувати ідею нового типу посібника (наприклад, інтерактивного; із використанням QR-кодів). Описати, як його використовувати в освітньому процесі.

## ***Лабораторне заняття № 2***

### ***Ігрові методи навчання дітей дошкільного віку елементів грамоти (2 год.)***

#### **Контрольні питання:**

##### *I. Теоретична частина:*

1. Характеристика сучасних ігрових методів навчання дошкільників грамоти (значення, види, особливості використання).

2. Особливості проведення ігор із грамоти: дидактичних, рольових, театралізованих, рухливих, інтерактивних із метою ознайомлення дітей зі звуком, складом, словом, реченням, навчання звукового аналізу слів.

##### *II. Завдання до лабораторного заняття:*

1. Охарактеризувати (усно) сучасні ігрові методи навчання дошкільників грамоти (значення, види, особливості використання).

2. Розробити конспект одного з видів ігор із грамоти (вікова група, вид гри на вибір). Вказати назву гри, вікову групу, мету, матеріал, хід гри (зміст і правила).

3. Підготуватися до проведення розробленої гри. Використати необхідний дидактичний матеріал.

### *III. Завдання для самостійної роботи:*

1. Виписати зразки різних видів ігор із грамоти. Вказати назву гри, вікову групу, мету, матеріал і хід гри.

2. Розробити гру для навчання грамоти з використанням нетрадиційних матеріалів (наприклад, природних матеріалів, сенсорних речей).

### ***Лабораторне заняття № 3***

#### ***Моделювання студентами занять із грамоти для дітей старшого дошкільного віку (2 год.)***

#### **Контрольні питання:**

##### *I. Теоретична частина:*

1. Особливості організації занять з грамоти для старших дошкільників.

##### *II. Завдання до лабораторного заняття:*

1. На основі опрацьованого лекційного матеріалу та наукових джерел з'ясувати особливості організації занять із грамоти з дітьми старшого дошкільного віку.

2. Створити модель заняття з грамоти для старших дошкільників, у якій представити:

- мету та завдання заняття;
- матеріали для заняття;
- план заняття.

Підготуватися до презентації моделей занять із грамоти з обґрунтуванням обраних методів і прийомів навчання дітей.

### *III. Завдання для самостійної роботи:*

1. Переглянути відео заняття з грамоти для старших дошкільників в онлайн-ресурсах і написати відгук, оцінюючи методи навчання, структуру заняття, активність дітей.

2. Підготувати набір карток або плакатів для заняття з грамоти на відповідну тему (наприклад, «Літери та їх звуки», «Вивчення складів» тощо). Придумати кілька вправ, де ці матеріали будуть використані.

## **Змістовий модуль 2**

### **Зарубіжний досвід навчання грамоти та діагностика навичок грамоти в дошкільників**

#### **Тема 3. Зарубіжний досвід навчання грамоти в дошкільному віці**

#### ***Практичне заняття № 4***

#### ***Порівняльний аналіз зарубіжний підходів до навчання дітей грамоти (2 год.)***

#### **Контрольні питання:**

##### *I. Теоретична частина:*

1. Розгляд зарубіжний підходів до навчання грамоти: США, Німеччина, Великобританія, Скандинавія. Обговорення основних переваг і недоліків кожного підходу.

2. Значення міжнародного досвіду для розвитку дошкільної освіти в Україні.

##### *II. Завдання до практичного заняття:*

1. Підготуватись до дискусії: обговорити, який підхід до навчання грамоти може бути найбільш ефективним для дітей в Україні. Які елементи зарубіжних підходів можна адаптувати для українських умов.

2. Заповнити таблицю, у якій порівняти основні особливості різних підходів до навчання грамоти: методи, інструменти, час на освоєння, типи завдань, роль педагога, переваги й недоліки кожного підходу.

### *III. Завдання для самостійної роботи:*

1. Опишіть методику навчання дітей грамоти в конкретній країні (на вибір). Візуалізуйте свій матеріал у довільній формі.

## **Тема 4. Діагностика та оцінювання навичок грамоти в дітей дошкільного віку**

### ***Практичне заняття № 5***

### ***Сучасні підходи до моніторингу й оцінки навичок грамоти в старших дошкільників (2 год.)***

#### **Контрольні питання:**

##### *1. Теоретична частина:*

1. Роль діагностики в процесі навчання дошкільників грамоти: мета та завдання.

2. Критерії оцінювання рівня сформованості навичок грамоти.

3. Методи й інструменти діагностики навичок грамоти.

4. Вивчення та корекція труднощів у розвитку навичок грамоти.

5. Документування результатів діагностики та планування подальшого навчання.

## *II. Завдання до практичного заняття:*

1. Виписати зразки діагностичних методик виявлення підготовленості дітей шести років до школи.

2. Обґрунтувати (усно) значення навичок грамоти для успішної адаптації дітей у школі, а також необхідність комплексного підходу до оцінки рівня грамотності в дошкільників.

3. Зазначити методи діагностики навичок грамоти в дошкільників. Пояснити їх специфіку.

4. Підібрати й виписати тести для діагностики навичок грамоти в дітей дошкільного віку.

## *III. Завдання для самостійної роботи:*

1. Підготувати інструменти для моніторингу навичок грамоти старших дошкільників (анкети для вихователів, таблиці для спостережень, картки для оцінки читання та письма тощо).

2. Проаналізувати (письмово) самостійно підбрану фахову статтю за темою заняття. Використати журнали «Дошкільне виховання», «Палітра педагога», «Дошкільний навчальний заклад» або онлайн-ресурс.

3. Розробити рекомендації для батьків чи педагогів (на вибір), включаючи ігри, вправи або стратегії, які можуть бути використані вдома чи в дошкільних закладах для покращення навичок грамоти.

4. Складіть план корекційної роботи для дітей, які мають труднощі з певними аспектами грамоти. План повинен включати опис завдань, методів і вправ, які можуть бути застосовані для корекції цих навичок.

### **Тема 1. Теоретичні засади навчання дітей грамоти в дошкільному віці**

1. Підготувати доповідь на тему: «Основні концепції та підходи до навчання грамоти в дошкільному віці».

2. Розробити виступ для педагогічного семінару «Компетентнісний підхід у навчанні дошкільників грамоти».

3. Скласти план одноденної конференції «Теоретичні засади навчання дошкільників грамоти: сучасний підхід».

4. Розробити програму воркшопу для вихователів «Психолінгвістичні засади навчання грамоти».

5. Створити інтерактивну презентацію «Основи навчання грамоти: від теорії до практики».

6. Підготувати порівняльну доповідь «Класичні та сучасні підходи до навчання грамоти в дошкільників».

7. Організувати педагогічну дискусію: «Теоретичні засади чи практика: що найважливіше в навчанні грамоти?».

8. Розробити модель інтегрованого підходу до навчання дошкільників грамоти з опорою на теорію.

9. Створити мультимедійну презентацію «Роль фонематичного слуху в навчанні грамоти: теоретичний аспект».

10. Провести аналіз праць українських та зарубіжних авторів про теоретичні засади навчання грамоти.

11. Організувати круглий стіл «Виклики та перспективи навчання дошкільників грамоти».

12. Розробити текст для соціальних мереж «Навчання грамоти дошкільників: від класики до інновацій».

13. Створити пресреліз про відкриття тематичного семінару «Теоретичні засади навчання грамоти дітей дошкільного віку».

14. Підготувати виступ для конференції «Мовленнєвий розвиток як основа навчання грамоти».

15. Провести дискусію на тему: «Чи потрібне навчання грамоти в дошкільному віці?».

16. Створити блог або подкаст на тему «Навчання дошкільників грамоти: сучасні виклики та можливості».

17. Написати аналітичну статтю «Проблеми раннього навчання грамоти: точка зору педагогів».

18. Провести соціологічне опитування серед батьків на тему «Що батьки очікують від навчання грамоти в дитячому садку?» і презентувати результати.

19. Написати статтю для місцевої газети «Чому навчання грамоти важливе для дошкільників?».

20. Підготувати науково-популярну презентацію «Перші кроки грамоти: роль вихователя і батьків».

## **Тема 2. Методичні засади навчання грамоти в контексті сучасної дошкільної освіти**

1. Підготувати доповідь «Методичні принципи навчання грамоти дошкільників: традиції та інновації».

2. Організувати круглий стіл «Ігрові методики як основа формування навичок грамоти в дошкільників».

3. Скласти програму семінару для вихователів «Інтерактивні методи навчання грамоти».

4. Підготувати робочий план майстер-класу: «Практичне застосування методик навчання дошкільників письма».

5. Підготувати буклет для педагогів «Методичні рекомендації для навчання дошкільників грамоти».

6. Створити відео для батьків «Як ефективно навчати дітей грамоти вдома».

7. Розробити настільну гру для дітей із грамоти «Абетка пригод».

8. Розробити програму тренінгу для вихователів «Створення наочних матеріалів для навчання дітей грамоти».

9. Провести аналіз ефективності різних методик навчання грамоти в дошкільних закладах.

10. Запропонувати тематику секцій конференції:

- Ігрові технології в навчанні грамоти.
- Використання мультимедійних ресурсів у навчанні дітей грамоти.

- Інтегративний підхід до розвитку мовлення і грамотності.

11. Підготувати пресреліз для освітнього форуму «Сучасні методичні підходи до навчання дошкільників грамоти».

12. Написати текст анонсу для конференції «Методичні засади навчання грамоти: від теорії до практики».

13. Підготувати презентацію «Використання інтерактивних методів у навчанні дошкільників грамоти».

14. Підготувати реферат на тему: «Методи навчання дошкільників читання: вибір оптимального підходу».

15. Розробити програму тренінгу для вихователів «Ігрові вправи для навчання грамоти».

16. Провести інтерактивне заняття з використання онлайн-ресурсів для навчання дітей грамоти.

17. Розробити сценарій майстер-класу для батьків і дітей на тему: «Розвиток навичок читання через гру».

18. Розробити стенд для педагогічної виставки на тему «Інструменти навчання дошкільників грамоти».

19. Створити відеоролик для батьків «Як навчати дітей грамоти: 5 ключових порад».

20. Розробити інтерактивний квест для дітей «У пошуках загубленої абетки».

21. Підготувати конспект інтегрованого заняття для дітей старшої групи «Подорож до Країни букв».

22. Написати сценарій тематичного заходу «Свято букви» для дошкільного закладу.

23. Розробити програму семінару-практикуму для батьків на тему «Навчаємо грамоти вдома: поради для успіху».

24. Скласти програму конференції «Інноваційні підходи до навчання дошкільників грамоти».

25. Розробити сценарій воркшопу для вихователів «Ігрові технології в навчанні дошкільників грамоти».

26. Підготувати виступ на батьківські збори на тему «Як допомогти дитині навчитися читати».

27. Скласти програму занять із використанням методики навчання грамоти за Л. Шелестовою.

28. Підготувати виступ для вихователів «Інтеграція методики Л. Шелестової в освітній процес закладів дошкільної освіти».

29. Організувати круглий стіл «Інноваційні підходи до навчання дітей грамоти: методики Людмили Шелестової та Ірин Товкач».

30. Розробити програму семінару-практикуму для вихователів «Розвивальне читання за Л. Шелестовою: покрокова методика».

31. Підготувати реферат «Реалізація ідей К. Ушинського в навчанні дошкільників елементів грамоти».

32. Розробити наочний посібник із навчання дошкільників звукового аналізу.

33. Виписати з праці В. Сухомлинського «Серце віддаю дітям», як він знайомив дітей із літерами.

34. Зробіть опис практичного матеріалу з навчання грамоти в дошкільному закладі (з малюнками).

### **Тема 3. Зарубіжний досвід навчання грамоти в дошкільному віці**

1. Розробити план конференції «Міжнародний досвід навчання дошкільників грамоти».

2. Організувати круглий стіл «Чи можливо адаптувати зарубіжні методики навчання грамоти до українських реалій?».

3. Скласти програму воркшопу для вихователів «Впровадження методики фоніксів у навчанні дошкільників».

4. Створити інтерактивну презентацію «Абетка в Монтессорі-закладах: принципи та вправи».

5. Організувати педагогічну дискусію на тему «Фонікси чи традиційні методи: досвід країн світу».

6. Підготувати порівняльну презентацію «Навчання дошкільників грамоти: Україна VS Скандинавські країни».

7. Провести аналіз матеріалів для навчання грамоти у США та створити практичні рекомендації для їх адаптації в Україні.

8. Підготуйте пресреліз для конференції на тему «Зарубіжний досвід навчання грамоти: уроки для України».

9. Створити інтерактивну презентацію «Розвиток мовлення та грамоти в дітей за японською методикою».

10. Провести огляд мультимедійних матеріалів для навчання грамоти, розроблених за кордоном.

11. Написати аналітичну статтю «Застосування іноземного досвіду в навчанні дітей грамоти в Україні».

12. Розробити програму конференції на тему «Інновації в навчанні грамоти: зарубіжний досвід та українські перспективи».

### **Тема 4. Діагностика та оцінювання навичок грамоти в дітей дошкільного віку**

1. Створити інтерактивний діагностичний тест для дітей «Мандрівка у світ звуків і букв».

2. Розробити настільну гру для оцінки навичок читання в дошкільників.

3. Розробити програму семінару для вихователів «Практичні підходи до оцінювання навичок читання та письма в дітей».

4. Провести письмовий порівняльний аналіз традиційних і сучасних підходів до діагностики навичок грамоти в старших дошкільників.

5. Дослідити взаємозв'язок між рівнем розвитку мовлення й готовністю до навчання грамоти.

6. Організувати педагогічну дискусію «Формальне та неформальне оцінювання в дошкільній освіті».

7. Підготувати буклет для батьків «Як оцінити готовність дитини до навчання грамоти».

8. Розробити серію тестових завдань для діагностики знань букв абетки.

9. Підготувати презентацію «Оцінювання рівня фонематичного слуху в дітей дошкільного віку».

10. Підготувати реферат на тему «Роль спостереження в процесі діагностики навичок грамоти».

11. Створити методичні рекомендації для вихователів щодо оцінювання навичок грамоти дітей.

12. Створити картки-завдання для оцінювання словникового запасу дитини.

13. Написати сценарій квесту для дітей, який допоможе оцінити рівень знань абетки.

14. Розробити серію діагностичних вправ для оцінки навичок розпізнавання звуків.

15. Підготуйте виступ на педагогічну раду «Адаптація діагностичних методик до особливостей дітей з ООП».

16. Підготувати повідомлення «Оцінювання навичок письма: практичні кейси».

17. Підготувати реферат на тему «Оволодіння навичками зорової та слухової уваги як основа для формування навичок письма».

18. Створити план індивідуальної діагностики для дитини, яка має труднощі з навчанням грамоти.

19. Підготувати тестові завдання для діагностики навичок читання за допомогою карток із зображеннями.

20. Розробити план використання діагностичних матеріалів для групових та індивідуальних занять.

# ТЕСТИ ДЛЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

## Тема 1. Теоретичні засади навчання дітей грамоти в дошкільному віці

### 1. Що таке грамота в контексті дошкільної освіти?

- а) уміння читати тексти;
- б) сукупність знань і навичок, що формують базу для читання і письма;
- в) лише знання алфавіту;
- г) тільки вміння правильно вимовляти слова.

### 2. Який аспект навчання грамоти вивчає взаємозв'язок між мовленням і мисленням?

- а) психолінгвістичний;
- б) педагогічний;
- в) лінгвістичний;
- г) соціальний.

### 3. У якому віці формується фонематичний слух?

- а) до 3 років;
- б) від 4 до 6 років;
- в) після 7 років;
- г) після початку навчання в школі.

### 4. Який метод навчання грамоти ґрунтується на поступовому переході від звуків до букв і слів?

- а) складовий;
- б) аналітико-синтетичний;
- в) звуковий;
- г) глобальний.

### 5. Який компонент навчання грамоти відповідає за здатність дитини сприймати та аналізувати мовні звуки?

- а) лексичний запас;
- б) фонематичний слух;
- в) граматичне мислення;
- г) комунікативна компетентність.

**6. Який психолінгвістичний процес передує навчанню читання?**

- а) письмо;
- б) фонематичний аналіз;
- в) математичні здібності;
- г) моторний розвиток.

**7. Яка основна мета психологічного підходу до навчання грамоти?**

- а) вивчення граматичних правил;
- б) засвоєння термінології;
- в) формування стійкої мотивації до читання й письма;
- г) заучування текстів напам'ять.

**8. У якому віці сензитивний період для навчання читання?**

- а) від 2 до 3 років;
- б) від 4 до 6 років;
- в) від 7 до 9 років;
- г) після 10 років.

**9. Який метод найкраще підходить для формування навичок письма в дошкільників?**

- а) диктанти;
- б) графічні вправи та малювання;
- в) написання текстів із підручника;
- г) розв'язування задач.

**10. Що є основним завданням навчання грамоти в дошкільному віці?**

- а) навчити дитину читати швидко;
- б) розвинути всі компоненти мовлення, підготувати до читання і письма;
- в) ознайомити з правилами орфографії;
- г) дати базові знання про пунктуацію.

**13. Що таке фонематичний слух і чому він важливий у навчанні грамоти?**

**14. Назвіть основні психолінгвістичні особливості навчання дітей грамоти.**

15. Які вікові особливості потрібно враховувати при навчанні дошкільників грамоти?
16. Охарактеризуйте основні труднощі, з якими можуть стикатися діти під час навчання грамоти.
17. Як можна стимулювати мотивацію дитини до навчання читання та письма?
18. Які інноваційні методи можна застосовувати в процесі навчання грамоти?
19. Опишіть основні етапи формування навичок письма в дошкільників.
20. Чому інтерактивні методи ефективні в навчанні грамоти?
21. Яка роль гри в навчанні дітей грамоти?
22. Назвіть три вправи, які сприяють розвитку графомоторних навичок у дітей.
23. Дитина 5 років не може правильно розрізняти звуки [с] і [ш]. Як можна допомогти їй?
24. Вихователька помітила, що діти не хочуть виконувати вправи на звукобуквений аналіз. Як зробити їх цікавими?
25. Дитина відмовляється вчитися читати, стверджуючи, що це складно. Як мотивувати її?
26. Під час письма дитина часто плутає літери «б» і «д». Які методики можна застосувати для корекції?
27. Вихователь хоче інтегрувати навчання грамоти з іншими видами діяльності. Які методи ви запропонуєте?

## **Тема 2. Методичні засади навчання грамоти в контексті сучасної дошкільної освіти**

1. Який принцип передбачає врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей?
  - а) принцип наочності;
  - б) принцип доступності;

- в) принцип свідомості та активності;
- г) принцип систематичності.

**2. Який принцип навчання передбачає використання різних видів діяльності?**

- а) принцип систематичності;
- б) принцип наочності;
- в) принцип інтеграції;
- г) принцип усвідомленості.

**3. Що означає принцип індивідуального підходу?**

- а) однакові завдання для всіх;
- б) урахування здібностей та темпу розвитку кожної дитини;
- в) використання лише ігрових методів;
- г) орієнтація на колективну роботу.

**4. Який принцип навчання забезпечує ефективне формування мовленнєвих навичок?**

- а) принцип систематичності;
- б) принцип комунікативної спрямованості;
- в) принцип доступності;
- г) принцип інтеграції.

**5. Що таке фонематичний слух?**

- а) здатність чути звуки природи;
- б) уміння розрізняти, впізнавати звуки мовлення;
- в) уміння аналізувати речення;
- г) здатність складати розповіді.

**6. Який метод використовується для розвитку фонематичного слуху?**

- а) глобальне читання;
- б) артикуляційні вправи;
- в) ігри на розпізнавання звуків;
- г) вправи на каліграфію.

**7. Що таке звуковий аналіз слова?**

- а) визначення кількості букв у слові;
- б) визначення місця звуків у слові;
- в) визначення значення слова;

г) визначення форми слова.

**8. Який метод використовується для звукового аналізу?**

а) поділ слова на склади;

б) розкладання слова на звуки;

в) малювання літер;

г) запис слова.

**9. Який метод передбачає вивчення звуків перед літерами?**

а) звуковий;

б) буквений;

в) глобальний;

г) комунікативний.

**10. В основі якого методу лежить сприймання слова як цілісного об'єкта?**

а) складового;

б) аналітико-синтетичного;

в) глобального читання;

г) звукового.

**11. Який метод передбачає поєднання аналізу та синтезу слів?**

а) звуковий;

б) складовий;

в) аналітико-синтетичний;

г) літерний.

**12. Який метод навчання читання використовується у методиці Шелестової?**

а) глобальне читання;

б) звуковий;

в) буквений;

г) аналітико-синтетичний.

**13. Що є першим етапом підготовки до письма?**

а) вивчення букв;

б) розвиток дрібної моторики;

в) запис слів;

г) читання книг.

**14. Яка вправа допомагає розвивати дрібну моторику?**

- а) малювання по клітинках;
- б) запам'ятовування слів;
- в) вправи на читання;
- г) читання вголос.

**15. Який сучасний підхід передбачає використання інтерактивних технологій?**

- а) глобальне читання;
- б) ігровий підхід;
- в) дидактичний підхід;
- г) буквений метод.

**16. Чому важливо використовувати ігрові методи під час навчання грамоти?**

- а) щоб діти менше втомлювалися;
- б) щоб навчання було цікавим та ефективним;
- в) щоб швидше запам'ятовували букви;
- г) щоб навчити дітей читати за один місяць.

**17. Що таке інтерактивне навчання?**

- а) пасивне сприймання інформації;
- б) взаємодія між дітьми та педагогом;
- в) читання книг;
- г) виконання письмових вправ.

**18. Який мультимедійний ресурс можна використовувати для навчання грамоти?**

- а) комп'ютерні ігри;
- б) відеоуроки;
- в) аудіоказки;
- г) усі відповіді правильні.

**19. Яка технологія навчання передбачає активне використання сюжетно-рольових ігор?**

- а) методика Товкач;
- б) методика Шелестової;
- в) глобальне читання;
- г) проєктний підхід.

**20. Який метод передбачає використання звукових та музичних вправ?**

- а) методика Товкач;
- б) методика Шелестової;
- в) ігровий метод;
- г) аналітико-синтетичний.

### **Тема 3. Зарубіжний досвід навчання грамоти в дошкільному віці**

**1. Яка країна є батьківщиною методу Монтесорі?**

- а) США;
- б) Італія;
- в) Франція;
- г) Велика Британія.

**2. Який підхід до навчання читання активно використовується у Фінляндії?**

- а) глобальне читання;
- б) фонематичний метод;
- в) метод цілих слів;
- г) змішаний метод.

**3. У якій країні було розроблено методику Глена Домана?**

- а) США;
- б) Німеччина;
- в) Японія;
- г) Велика Британія.

**4. В основі методики Марії Монтесорі лежить принцип:**

- а) Раннього розвитку пам'яті;
- б) Самостійного навчання через сенсорний досвід;
- в) Використання лише фонетичного підходу;
- г) Запам'ятовування великих обсягів текстів.

**5. Яку систему навчання грамоти використовують у Японії?**

- а) метод цілих слів;
- б) використання кандзі та хірагани;
- в) тільки фонетичний метод;
- г) метод фонетичних карток.

**6. Який підхід є основним у методиці Жана Піаже?**

- а) когнітивний розвиток через активну діяльність;
- б) заучування алфавіту;
- в) використання лише аудіоматеріалів;
- г) пасивне засвоєння інформації.

**7. Яку роль відіграє гра в зарубіжних системах навчання грамоти?**

- а) гра є основним засобом навчання;
- б) гра використовується лише для відпочинку;
- в) гра не має значного впливу;
- г) гра використовується тільки після 6 років.

**8. У якій країні популярний метод «Jolly Phonics»?**

- а) США;
- б) Велика Британія;
- в) Канада;
- г) Франція.

**9. Яка країна широко використовує методику Вальдорфської педагогіки?**

- а) США;
- б) Німеччина;
- в) Швеція;
- г) Канада.

**10. У якій країні система навчання грамоти базується на принципі «learning through play»?**

- а) Китай;
- б) Велика Британія;
- в) Угорщина;
- г) Польща.

**11. Який метод навчання читання передбачає запам'ятовування слів цілком?**

12. Які основні етапи навчання читання за методом Монтессорі?
13. Чим відрізняється фонематичний метод від методу цілих слів?
14. Який метод навчання читання активно використовується у США?
15. Яка роль ілюстрацій у навчанні грамоти за зарубіжними методиками?
16. Чому у Фінляндії навчання читання починається пізніше, ніж у багатьох інших країнах?
17. Які матеріали використовують у системі Домана для навчання читання?
18. Чим відрізняється навчання грамоти в традиційній школі та за методом Вальдорфа?
19. Чому в Японії діти вивчають два види алфавіту?
20. Які інтерактивні методи використовуються в Канаді для навчання грамоти?
21. Чим навчання читання у США відрізняється від навчання у Великій Британії?
22. У якій країні дітям дозволяється обирати, коли починати вивчати читання?
23. Як система навчання грамоти у Франції відрізняється від німецької?
24. Чи використовується метод Монтессорі в державних школах Європи?
25. Чим відрізняється підхід до навчання читання в скандинавських країнах?
26. Які технології впроваджуються в сучасне навчання грамоти у США?
27. Як корейська система навчання грамоти адаптується до особливостей мови?
28. Які спільні риси мають методики Домана та Монтессорі?
29. Яку роль відіграють пісні та ритмічні вправи в навчанні читання в англомовних країнах?

30. Чим навчання грамоти в Китаї відрізняється від західних країн?
31. Як можна адаптувати методику Монтессорі до українських реалій?
32. Чи можливе використання методів зарубіжного навчання грамоти в традиційних дитячих садках України?
33. Як інтегрувати метод Домана в сучасну дошкільну освіту?
34. Які труднощі можуть виникнути при використанні «Jolly Phonics» в Україні?
35. Як поєднувати елементи різних зарубіжних методик у навчанні читання?
36. Чи ефективне використання електронних книг та програм у навчанні дошкільників грамоти?
37. Як методики зарубіжного навчання грамоти можуть допомогти дітям з особливими освітніми потребами?
38. Чи можна використовувати елементи японської методики навчання читання для українських дітей?
39. Як раннє навчання читання впливає на подальше академічне зростання дитини?
40. Які методи навчання читання є найбільш ефективними для білінгвальних дітей?

#### **Тема 4. Діагностика та оцінювання навичок грамоти в дітей дошкільного віку**

##### **1. Що таке діагностика навичок грамоти?**

- а) методика навчання дітей читанню;
- б) процес оцінювання рівня сформованості навичок грамоти;
- в) використання ігор для навчання грамоти.

##### **2. Які основні завдання діагностики навичок грамоти?**

- а) визначення рівня розвитку, виявлення труднощів, планування подальшого навчання;

б) навчання дітей правильно писати букви;

в) підготовка дітей до школи через ігри.

**3. Який із методів діагностики є найменш об'єктивним?**

а) тестування;

б) спостереження;

в) аналіз письмових робіт.

**4. Яке твердження є правильним?**

а) діагностика навичок грамоти здійснюється одноразово на початку навчального року;

б) діагностика має бути системною та проводиться регулярно;

в) діагностування проводиться лише для дітей із затримкою розвитку.

**5. Що є результатом діагностики навичок грамоти?**

а) оцінка дитини за 12-бальною шкалою;

б) рекомендації для корекційної роботи;

в) список прочитаних книг.

**6. Які з наведених критеріїв є ключовими для оцінки рівня грамоти?**

а) фонематичний слух, лексико-граматичний розвиток, навички читання та письма;

б) математичні здібності та фізична активність;

в) уміння працювати з комп'ютером.

**7. Фонематичний слух – це...**

а) здатність розрізняти звуки в мовленні;

б) уміння співати пісні;

в) навичка писати букви.

**8. Який критерій діагностики стосується розуміння тексту?**

а) фонематичний слух;

б) навички читання;

в) комунікативні здібності.

**9. Що оцінюється в межах лексико-граматичного розвитку?**

а) словниковий запас і вміння будувати речення;

- б) правильність вимови звуків;
- в) уміння писати слова.

**10. Як визначити рівень комунікативних навичок дитини?**

- а) спостерігати за її мовленням у грі та діалозі;
- б) провести тест на знання літер;
- в) оцінити швидкість читання.

**11. Який метод є найефективнішим для оцінки рівня навичок грамоти у дітей?**

- а) лише тести;
- б) комплексний підхід із використанням різних методів;
- в) лише спостереження.

**12. Спостереження як метод діагностики дозволяє...**

- а) оцінити поведінку дитини у природному середовищі;
- б) визначити рівень розвитку фонематичного слуху;
- в) перевірити правильність письма.

**13. Які методи діагностики можна використовувати для оцінки навичок читання?**

- а) тестування, спостереження, бесіда;
- б) фізичні вправи та рухливі ігри;
- в) перевірка пам'яті дитини.

**14. Який з інструментів не використовується для діагностики лексико-граматичного розвитку?**

- а) тест на визначення синонімів;
- б) завдання на складання речень;
- в) таблиця множення.

**15. Для чого проводиться бесіда з батьками під час діагностики?**

- а) щоб визначити рівень грамотності батьків;
- б) для отримання додаткової інформації про розвиток дитини;
- в) для перевірки мотивації дитини.

**16. Що слід зробити після виявлення труднощів у дитини?**

- а) ігнорувати, оскільки дитина сама впорається;

- б) розробити корекційну програму;
- в) відкласти діагностику на наступний рік.

**17. Який метод є ефективним для розвитку фонематичного слуху?**

- а) читання текстів без пояснення;
- б) ігри на розпізнавання звуків;
- в) запам'ятовування віршів.

**18. Що можна запропонувати дитині, яка має труднощі з читанням?**

- а) додаткові заняття в ігровій формі;
- б) заборонити їй читати, щоб уникнути стресу;
- в) примушувати читати вголос тривалі тексти.

**19. Які вправи допоможуть дитині, якщо в неї слабо розвинені графомоторні навички?**

- а) малювання, штрихування, ліплення;
- б) читання книг;
- в) відтворення складних слів.

**20. Що сприяє мотивації дитини до навчання грамоти?**

- а) заохочення, ігрові методи;
- б) покарання за помилки;
- в) читання під примусом.

## **ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ**

1. Поняття «грамота» в контексті дошкільної освіти, його зміст і відмінність від граматики.
2. Педагогічні засади навчання дітей грамоти.
3. Психологічні засади навчання дітей грамоти.
4. Психолінгвістичні засади навчання дітей грамоти.
5. Вікові особливості засвоєння грамоти в дошкільному віці.
6. Типові помилки та труднощі в засвоєнні грамоти дошкільниками, шляхи їх подолання.
7. Основні принципи навчання дітей грамоти.
8. Сучасні методики й технології навчання дошкільників грамоти: ігрові, інтерактивні, мультимедійні.
9. Технологія Людмили Шелестової «Розвивальне читання» (ключові етапи, форми роботи з дітьми, переваги використання).
10. Методика навчання дітей грамоти Ірини Товкач.
11. Характеристика методів навчання грамоти.
12. Сучасний звуковий аналітико-синтетичний метод навчання грамоти.
13. Звуковий аналітико-синтетичний метод навчання грамоти К. Ушинського.
14. Методика ознайомлення дітей зі звуком.
15. Методика ознайомлення дітей із складом, словом, наголосом.
16. Методика ознайомлення дітей із реченням.
17. Методика навчання дітей звукового аналізу слів.
18. Формування графічних навичок письма, їх

відмінність від навичок малювання.

19. Завдання й зміст підготовки руки дитини до письма.
20. Гігієнічні й педагогічні вимоги до організації занять із підготовки руки дитини до письма. Ознайомлення дітей із зошитом.
21. Специфіка занять з підготовки руки дитини до письма й методика їх проведення у випускній групі закладу дошкільної освіти. Вправи в зошиті.
22. Методика ознайомлення дітей із буквою.
23. Методика навчання дітей читання.
24. Характеристика сучасних інноваційних методик раннього навчання дітей грамоти.
25. Зарубіжні методи навчання дітей дошкільного віку елементів грамоти.
26. Дидактичні ігри і вправи в навчанні дітей елементів грамоти.
27. Критерії оцінювання сформованості навичок грамоти в дітей.
28. Методи та інструменти діагностики навичок грамоти у дошкільників.
29. Зарубіжні методи навчання дітей елементів грамоти: метод цілісного мовлення, метод Монтесорі, метод глобального читання Глена Домана, Фонікс-метод, метод читання Жана Делькрозе, метод Рудольфа Штайнера, метод Дженіс Гарднер, скандинавський та японський методи навчання грамоти.

## РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основна

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Авт. група: Байєр О. М. та ін.; Під наук. кер. Т. О. Піроженко. Київ, 2021. 37 с. URL: [https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro\\_no\\_vu\\_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_no_vu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf)
2. Богуш А., Маліновська Н. Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку. Підручник для учнів педагогічних коледжів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2021. 336 с.
3. Богуш А., Маліновська Н. Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку. Підручник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2023. 344 с.
4. Каплуновська О. Сходинки до грамоти. Пропедевтичний курс навчання грамоти дітей молодшого та шкільного віку. Запоріжжя : Видавництво «ЛПКС», 2023. 162 с.

### Допоміжна

1. Гавриш Н. Грамота в дитячому садку: що взяти до уваги педагогам. URL: <https://emetodyst.expertus.com.ua/877935>
2. Гавриш Н. Читання і письмо в дошкільному дитинстві: Навчати чи ні? Освітній напрям «Мовлення дитини. Основи грамоти». *Дошкільне виховання*. 2021. № 9. С. 3-5.
3. Каплуновська О. М. Навчання грамоти 5+. Харків : Навчальна література, 2021. 48 с. (Серія «Підготовка до школи»).

4. Каплуновська О. М. Стежинки до грамоти: старший дошкільний вік. Харків : Видавництво «Ранок», 2021. 176 с. (Серія «Сучасна дошкільна освіта»).
5. Каплуновська О. М. Стежинки до грамоти: молодший та середній шкільний вік. Харків : Видавництво «Ранок», 2021. 184 с. (Серія «Сучасна дошкільна освіта»).
6. Консультація для педагогів. Організація занять з основ грамоти. URL: <https://naurok.com.ua/konsultaciya-dlya-pedagogiv-organizaciya-zanyat-z-osnov-gramoti-256003.html>
7. Мовленнєвий розвиток дошкільників «Казки для дітей про звуки» (старша група). URL: <https://vseosvita.ua/library/movlennevij-rozvitok-doskilnikov-kazki-dla-ditej-pro-zvuki-starsa-grupa-409345.html>
8. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. Білан, Вид.2-ге зі зм. і доп. Тернопіль : Мандрівець 2022. 216 с.
9. Рудницька-Юрійчук І. Р. Основні вимоги до навчання елементів грамоти дітей дошкільного віку. Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2023. № 15(33). С. 461-470.
10. Шостак О. О., Михальчук Р. Ю. Роль мовленнєвої культури в професійній діяльності педагога. Theoretical and practical research in 2024 : collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2025. P. 122–126.
11. Шостак О. О. Розвиток відчуття ритму в дітей із порушеннями мовлення з використанням художніх творів. *Інноваційна педагогіка. Науковий журнал*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Випуск 43. Том 2. С. 52-55.
12. Шостак О. Роль малих фольклорних жанрів для розвитку виразності мовлення дітей дошкільного віку з

дислалією. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 60. Том 4. С. 258-263.

13. Шостак О. Риторика в системі міждисциплінарних зв'язків лінгводидактики. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 41. Том 3. С. 293–297.

14. Шостак О., Семенюк І. Ю. Роль виразного читання поезій для розвитку інтонаційної сторони мовлення в старших дошкільників. *Інновації в дошкільній освіті: теорія, досвід, перспективи: збірник І Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції з міжнародною участю (22 травня 2024 року, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради) / уклад. А. Бубін, Є. Дурманенко, М. Замелюк. Луцьк, 2024. С. 322–325.*

15. Як навчити дитину читати: покрокова інструкція для батьків та топ-книг для читачів-початківців. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-navchyty-dytynu-chytaty-pokroкова-instruktsiya-dlya-batkiv-ta-top-knyg-dlya-chytachiv-pochatkivtsiv/>

### **Інформаційні (інтернет) ресурси**

1. Всеосвіта. Національна освітня спільнота: <https://vseosvita.ua/>

2. Електронна бібліотека Інституту модернізації змісту освіти: <https://lib.imzo.gov.ua/>

3. Наукова бібліотека РДГУ: [library.rshu.edu.ua](http://library.rshu.edu.ua/); репозитарій РДГУ: <http://repository.rshu.edu.ua/>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : <http://nbuv.gov.ua>

5. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека : [http://catalog.lib.rv.ua/cgi-bin/irbis64r\\_17/cgiirbis\\_64.exe?C21COM=F&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&LNG=uk](http://catalog.lib.rv.ua/cgi-bin/irbis64r_17/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&LNG=uk)

6. Відеозаняття з грамоти: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLJ7hO20mXLRMas2DyIxOpSkGxe4mIMRj2>

7. Семінари. Тренінги. Практичні заняття (Людмила Шелестова): <https://www.youtube.com/playlist?list=PL1lQ9Y9E8pL07PLwEETgyTJbJXrDTccbL>

8. Товкач Ірина. Вебінар «Розвиток читання у дошкільному віці. Посібники серії “Розглядай та пізнавай”»: <https://www.youtube.com/watch?v=wmLFHyNqVnY>

9. Урок української мови. Авраменко. ON-LINE. Сніданок з 1 + 1 : <https://youtu.be/A3284l4aYQw> та ін.

10. Фейсбук-групи: «Література та ігри для ДНЗ / ЗДО» : <https://www.facebook.com/groups/1791241010960422/> ;  
«Зошити та альбоми для дошкільників» : <https://www.facebook.com/groups/390987885664872/>.

## ТЕЗАУРУС

**Аналітико-синтетичний метод** – об'єднання аналізу звуків і синтезу слів.

**Анімаційні навчальні матеріали** – відео з графікою для демонстрації звуків чи слів.

**Асистент вихователя** – спеціаліст, який підтримує дітей в інклюзивній групі, допомагаючи їм адаптуватися до освітнього процесу.

**Аудіокниги** – записи художніх текстів для слухового сприйняття.

**Британська методика** – використання інтерактивних матеріалів для навчання.

**Вальдорфська педагогіка** – навчання через художню діяльність.

**Віртуальна реальність** – імітація реальних ситуацій для вивчення нових понять.

**Грамотність** – здатність людини читати, писати, розуміти й використовувати письмову мову.

**Графеміка** – розділ лінгвістики, що вивчає графічні знаки мови.

**Дидактика** – наука про навчання та його принципи.

**Діагностика** – процес виявлення рівня розвитку дитини, її здатностей та потреб у навчанні грамоти.

**Електронна книга** – цифровий текстовий формат, що містить ілюстрації та інтерактивні елементи.

**Електронні підручники** – адаптовані матеріали для інтерактивного навчання.

**Звуковий аналіз** – розпізнавання й розбір звукової структури слова.

**Індивідуальний освітній план** – адаптація програми

під можливості дитини.

**Інклюзія** – залучення дітей з особливими освітніми потребами в освітній процес.

**Інструменти діагностики** – специфічні тестові завдання, опитувальники, спостереження та інші інструменти для вивчення стану розвитку дитини.

**Інтеграція** – поєднання знань з різних предметних областей для більш глибокого засвоєння інформації.

**Інтеграція мовленнєвого і моторного розвитку** – взаємодія рухових і мовленнєвих навичок для покращення процесу навчання.

**Інтерактивна дошка** – технологія для мультимедійних презентацій.

**Інтерактивне навчання** – форма організації, що передбачає активну взаємодію всіх учасників.

**Інтерактивні ігри** – навчання через мультимедійні завдання.

**Когнітивний розвиток** – процес формування інтелектуальних навичок дитини, таких як увага, пам'ять, мислення, сприйняття та мовлення, які є основою для навчання грамоти.

**Концепція Емілії Реджіо** – методика, що підтримує креативність і самовираження.

**Кооперативне навчання** – групова робота для засвоєння матеріалу.

**Лексика** – сукупність слів певної мови або її підсистеми.

**Метод Глена Домана** – розвиток читання через раннє стимулювання мозку.

**Метод Дженіс Гарднер** – інтерактивна методика навчання читання, що фокусується на емоційній

залученості дітей, використанні ігор та практичних завдань для розвитку навичок читання і письма.

**Метод Домана** – навчання через демонстрацію карток зі словами.

**Метод читання Делькроза** – методика, що поєднує рух, музику та ритм для навчання читання. Вважається, що ритмічні вправи сприяють розвитку уваги, фонематичного слуху та концентрації.

**Методи діагностики** – інструменти і способи визначення рівня розвитку дитини, її мовних навичок та здібностей до навчання.

**Методика** – сукупність навчальних підходів і методів, що застосовуються в освітньому процесі.

**Методика глобального читання** – навчання читанню через розпізнавання цілих слів.

**Методика гри** – навчання через гру як основний вид діяльності дошкільників.

**Методика логопедичної роботи** – підхід, що включає вправи для розвитку звукової та мовленнєвої грамотності через логопедичні заняття, акцентуючи на корекції мовленнєвих порушень.

**Методика Монтессорі** – індивідуальний підхід до навчання.

**Методика Штайнера (вальдорфська педагогіка)** – підхід, що базується на розвитку творчості, ритму та гармонії через мистецтво та гру. Навчання читання починається зі знайомства з літерами через казки, малюнки та творчість.

**Мобільні додатки** – програми для навчання грамоти на планшетах чи смартфонах.

**Мовленнєвий розвиток** – формування мовленнєвих умінь і навичок у дитини.

**Моніторинг** – система відстеження та оцінки процесу навчання та розвитку дітей. Включає в себе регулярну перевірку прогресу, корекцію методів навчання та коригування освітнього процесу на основі отриманих результатів.

**Мотивація** – стимулювання дитини до навчання та розвитку навичок грамоти.

**Навчання казкою** – використання літературних текстів для розвитку грамотності.

**Онлайн-тести** – оцінка знань у дистанційному форматі.

**Освітні платформи** – онлайн-ресурси з матеріалами для навчання.

**Письмові вправи** – завдання для розвитку графомоторних навичок.

**Платформа Zoom** – відеоконференції для проведення занять онлайн.

**Принцип доступності** – підхід, що враховує вікові та індивідуальні можливості дитини.

**Проектне навчання** – формування знань через дослідницьку діяльність.

**Рефлексивне читання** – технологія формування критичного мислення через аналіз прочитаного матеріалу.

**Сенситивний період** – віковий період, сприятливий для оволодіння певними навичками.

**Скандинавський підхід** – методика навчання, яка базується на інтерактивному підході до розвитку дітей через різноманітні види діяльності, такі як гра, пісні, розповіді.

**Тематичні заняття** – об'єднання навчальних вправ навколо однієї теми.

**Технологія** – конкретний метод чи система застосування педагогічних засобів для досягнення навчальних цілей.

**Флеш-картки** – навчальні картки з літерами, словами чи зображеннями.

**Фонематичний слух** – здатність розрізняти звуки мовлення, необхідна для формування навичок читання і письма.

**Фонетика** – розділ мовознавства, що вивчає звукову систему мови.

**Фонікс-метод** – навчання читанню через звукові комбінації.

**Фонікс-метод** – підхід, що навчає дітей розуміти співвідношення між буквами та їхніми звуками. Використовується для розвитку навичок декодування тексту, необхідних для читання.

**Японський метод розвитку грамотності** – підхід, заснований на використанні символів, образів та ієрогліфів для навчання мовлення, а також розвитку фонематичного слуху через гру.

**Canva** – створення навчальних плакатів і презентацій.

**Edmodo** – платформа для дистанційного навчання.

**Genially** – створення інтерактивних презентацій.

**Google Classroom** – сервіс для організації освітнього процесу.

**Kahoot** – онлайн-вікторини для перевірки знань.

**Padlet** – цифровий «стенд» для зберігання інформації.

**Quizlet** – інструмент для створення навчальних карток.

**ScratchJr** – програма для навчання дітей основ

програмування.

**Seesaw** – цифрова платформа для навчання дітей і комунікації з батьками.

## This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Навчально-методичне видання

**Методичні рекомендації до практичних та  
лабораторних занять і виконання завдань для  
самостійної роботи з дисципліни  
«Сучасні методики раннього навчання дітей грамоти»**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої  
освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта  
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка  
(освітні програми «Дошкільна освіта, спеціальна освіта  
(логопедія)», «Дошкільна освіта, психологія»)

**Укладач:**

**Шостак Ольга Олександрівна**

Підписано до друку: 2026 р.  
Папір друк. 60×84. Формат 1/16  
Умовних друкованих аркушів 0,7

Редакційно-видавничий відділ  
Рівненського державного гуманітарного університету  
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12